

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут журналістики
Кафедра журналістики та нових медіа

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б.Жильцов
« 09 » 09 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Журналістські студії»

для студентів

спеціальності	061 Журналістика
освітнього рівня	другого (магістерського)
освітньої програми	061.00.02 Реклама і зв'язки з громадськістю

Київ – 2021

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма 1935/21
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« 20 » 2021 р.

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут журналістики
Кафедра журналістики та нових медіа

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б.Жильцов
« 30 » _____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Журналістські студії»

для студентів

спеціальності	061 Журналістика
освітнього рівня	другого (магістерського)
освітньої програми	061.00.02 Реклама і зв'язки з громадськістю

Київ – 2020

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма 26.29/20
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« _____ » _____ 2020 р.

Розробники: Кравченко С.І., доктор філологічних наук, професор кафедри журналістики та нових медіа

Куцай Т.І., доцент кафедри журналістики та нових медіа

Викладачі:

Куцай Т.І., доцент кафедри журналістики та нових медіа

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри (циклової комісії) журналістики та нових медіа

Протокол № 1 від «09» вересня 2020 року

Завідувач кафедри (голова циклової комісії) (В. О. Гандзюк)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) _____

09 вересня 20 20 р.

Гарант освітньої (професійної / наукової) програми

(керівник проектної групи) (Нетреба М.М.)

Робочу програму перевірено

10 вересня 20 20 р.

Заступник директора Інституту журналістики (О.А. Росінська)

Пролонговано:

на 2021 /2022 н.р. (Юридичний ІВ, "30" 08 20 21 р., протокол № 1

на 20___/20___ н.р. _____, "____" ____ 20___ р., протокол № _____

на 20___/20___ н.р. _____, "____" ____ 20___ р., протокол № _____

на 20___/20___ н.р. _____, "____" ____ 20___ р., протокол № _____

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
Журналістські студії	
	Денна
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Курс	5
Семестр	9
Кількість змістових модулів з розподілом:	4
Обсяг кредитів	4
Обсяг годин, в тому числі	120
Аудиторні	32
модульний контроль	8
семестровий контроль	
самостійна робота	80
форма семестрового контролю	залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Журналістські студії» є підготовка студента, який опановує журналістський фах до практичної діяльності, допомога в тому, аби набути знання з основ журналістської майстерності, виробити вміння писати ефективні та дієві журналістські матеріали, оперативно й фахово відбирати факти для майбутніх публікацій та будувати систему аргументації, оцінювати та виокремлювати деталі, знати стадії пізнавальної діяльності та стадії створення тексту, його композиційні та архітектонічні особливості, знати принципи роботи з технічними засобами.

Завдання курсу:

- зформувати ґрунтовні теоретичні знання з журналістського фаху;
- розкрити специфіку дисципліни в системі інших дисциплін ВНЗ;
- проаналізувати закономірності функціонування журналістики у міждисциплінарній площині;
- порівняти уніфікацію знань з журналістського фаху у площині співпраці з іншими ВНЗ;
- спрогнозувати перспективи розвитку журналістської майстерності в Україні в контексті інтеграції у європейський медіа простір;
- вивчити аналіз та узагальнення досвіду журналістської діяльності у редакціях періодичних видань, на телебаченні, у новітніх онлайн-проектах.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

У результаті вивчення курсу «Журналістські студії» студент знатиме :

- основні механізми журналістської творчості;
- основні критерії творчості;
- основні форми та організації творчої діяльності;
- основні етапи творчого процесу під час роботи над журналістським матеріалом;
- основні вимоги до факту, аргументу та авторської оцінки у журналістському матеріалі;
- жанрологію у журналістиці;
- структурно-композиційні особливості журналістського тексту;
- основні принципи роботи з джерелами інформації.

Студент умітиме:

- якісно будувати журналістський текст;
- добирати до власних матеріалів якісний заголовковий комплекс;
- якісно будувати якісний лід;
- якісно будувати зачин і кінцівку журналістського матеріалу;
- володіти прийомами ефективного редагування матеріалів інших авторів.

У результаті вивчення курсу студенти набувають такі **компетенції**:

фахові:

- професійні;
- управлінські;
- комунікативні;

загальні:

- аналітичні;
- психологічні;
- самоосвітні.

У результаті вивчення курсу студенти набувають такі **компетенції**: **ЗК 9** – Орієнтація на високий результат; **ЗК 10** – Формулювання суджень і ухвалення рішень; **ФК 2** – Здатність оцінювати ефективність ефективності управлінських рішень з рекламних та PR-проектів, готувати звіти за результатами інформаційно-аналітичної діяльності; оцінку; **ФК 3** – Здатність до управління комунікаційними службами реклами та зв'язків з громадськістю фірми і організації, планування і організація та PR-кампаній; **ПРН 3-5** – Вміння правильно аналізувати стан і тенденції розвитку громадської думки, розробляти ідеологію дослідження громадської думки, застосовувати отримані знання у практичній діяльності управління соціальними процесами.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ заняття	Назва заняття	Кількість годин						
		Разом	Аудиторні	Лекції	Практичні	Семінарські	Самостійна робота	Підсумк. контроль
Змістовий модуль 1.								
Методичний фундамент журналістської діяльності								
1	Базові принципи професійності журналіста та специфіка роботи	14	4	2	2		10	
2	Джерела інформації, особливості та специфіка новинної журналістики. Репортерство	12	2		2		10	
<i>Разом</i>		26	6	2	4		20	2
Змістовий модуль 2.								
Складові журналістської творчості та майстерності								
3	Техніка інтерв'ю	13	4	2	2		9	
4.	Блогінг та журналістика. Особливості	11	2		2		9	
<i>Разом</i>		24	6	2	4		18	2
Змістовий модуль 3.								
Складові журналістської майстерності в різножанровій палітрі. Стандарти, специфіка роботи та правові засади								
5.	Етичні засади роботи журналіста. Стандарти, обов'язки та дилеми	6	2		2		4	
6.	Репортаж як інформаційний жанр. Особливості, структура, вимоги	10	4	2	2		6	
7.	Журналістське розслідування: особливості та виклики	10	4	2	2		6	
8.	Правові засади роботи журналіста, в тому числі журналіста-розслідувача	10	4		2	2	6	
<i>Разом</i>		36	14	4	8	2	22	2
Змістовий модуль 4.								
Особливості роботи в сучасних медіа. Трансформації. Стилїстика,								

компоненти та нові напрями								
9.	Особливості журналістського стилю. Інструментарій.	7	2	2			5	
10.	Сучасні тренди в світовій журналістиці. Журналістика майбутнього.	7	2		2		5	
11.	Робота з текстами. Прийоми при написанні текстів.	12	2		2		10	
<i>Разом</i>		26	6	2	4		20	2
ЗАГАЛЬНЕ:		120	32	10	20	2	80	8

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Методичний фундамент журналістської діяльності

Лекція 1. Базові принципи професійності журналіста та специфіка роботи

1. Суспільна довіра. Відповідальне інформування. Об'єктивність та збалансованість.
2. Критерії успішності журналіста. Натхнення.
3. Специфіка роботи з фактами.
4. Вади журналістики: стереотипи, кліше, кліпове мислення, гасла.
5. Фейки, види фейкових новин та навички їх розпізнавання.

Рекомендована література: [1, 2, 3, 5,6, 7, 8, 9, 10, 16, 18, 19]

Практичне заняття 1. Базові принципи професійності журналіста та специфіка роботи

Рекомендована література: [1, 2, 3, 5,6, 7, 8, 9, 10, 16, 18, 19]

Практичне заняття 2. Особливості та специфіка новинної журналістики

Рекомендована література: [1, 2, 3, 5,6, 7, 8, 9, 10, 16, 18, 19]

Змістовий модуль 2.

Складові журналістської творчості та майстерності

Лекція 2. Техніка інтерв'ю.

1. Інтерв'ю як елемент журналістських матеріалів та як самостійний жанр.
2. Жанри, в яких використовується інтерв'ю.
3. Особливості інтерв'ю та перестороги.
4. Типологія інтерв'ю.
5. План роботи над інтерв'ю. Підготовка. Процес інтерв'ювання.
6. Класифікація питань та прийоми під час інтерв'ю.
7. Поради для тих, хто пише інтерв'ю.

Рекомендована література: [4, 5, 3, 7, 8, 9, 10, 16, 18, 19, 21]

Практичне заняття 3. Техніка інтерв'ю

Рекомендована література: [4, 5, 3, 7, 8, 9, 10, 16, 18, 19, 21]

Практичне заняття 4. Блогінг та журналістика

Рекомендована література: [4, 5, 3, 7, 8, 9, 10, 16, 18, 19, 21]

Змістовий модуль 3.

Складові журналістської майстерності в різножанровій палітрі. Стандарти, специфіка роботи та правові засади

Лекція 3. Репортаж як інформаційний жанр. Особливості, структура, вимоги .

1. Що таке репортаж та його основні типологічні ознаки.
2. Види репортажу.
3. Типи репортажу.
4. Структура репортажу.
5. Складові гарного репортажу.
6. Загальні рекомендації при створенні репортажу.
7. Гонзо-журналістика.

Рекомендована література: [8, 9, 10, 16, 18]

Практичне заняття 5. Етичні засади роботи журналіста

Рекомендована література: [8, 9, 10, 16, 18, 19]

Практичне заняття 6. Репортаж як інформаційний жанр

Рекомендована література: [8, 9, 10, 16, 18, 19]

Лекція 4. Журналістське розслідування: особливості та виклики.

1. Визначення та характеристика журналістського розслідування.
2. Труднощі, з якими зустрічаються журналісти під час розслідування.
3. Мета журналістського розслідування.
4. Як відбувається вибір теми.
5. Етапи роботи над журналістським розслідуванням.

6. Способи отримання інформації та види спостереження.
7. Аргументи на користь роботи з документами.
8. Що варто знати, працюючи з людьми. Якими бувають джерела інформації.
9. Приклади того, як журналістські розслідування змінюють хід історії.
Рекомендована література: [8, 9, 10, 16, 18, 19]

Практичне заняття 7. Журналістське розслідування: особливості та виклики

Рекомендована література: [8, 9, 10, 16, 18, 19]

Практичне заняття 8. Правові засади роботи журналіста

Рекомендована література: [8, 9, 10, 16, 18, 19]

Семінарське заняття 1. Правові засади роботи журналіста-розслідувача

Рекомендована література: [8, 9, 10, 16, 18, 19]

Змістовий модуль 4.

**Особливості роботи в сучасних медіа. Трансформації.
Стилістика, компоненти та нові напрями**

Лекція 5. Особливості журналістського стилю. Інструментарій.

1. Особливості написання тексту. Метафори, що помирають, зайві слова, словесні протези, беззмістовні слова, пишномовність.
2. Як мова руйнує мислення.
3. Рекомендації щодо написання текстів.
4. Використання художніх прийомів.
5. Пошуки авторського стилю та успішні приклади.
6. Сучасні форми та прийоми в журналістиці.

Рекомендована література: [8, 9, 10, 16, 18, 19]

Практичне заняття 9. Сучасні тренди в світовій журналістиці

Рекомендована література: [8, 9, 10, 16, 18, 19]

Практичне заняття 10. Робота з текстами

Рекомендована література: [8, 9, 10, 16, 18, 19]

1. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1 Розрахунок балів за видами поточного (модульного) контролю

Вид діяльності студента	Макс. к-ть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		К-ть одиниць	Макс. к-ть балів	К-ть одиниць	Макс. к-ть балів	К-ть одиниць	Макс. к-ть балів	К-ть одиниць	Макс. к-ть балів
Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	4	4	3	3
Відвідування практичних занять	1	2	2	2	2	4	4	3	3
Робота на практичному занятті	10	2	20	2	20	4	40	3	30
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	7	35	8	40	6	30
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом:			64		84		113		91
Максимальна кількість балів	352								
Розрахунок коефіцієнта	352:100=3,52								

6.3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Змістовий модуль 1.

Методичний фундамент журналістської діяльності

Тема 1. Базові принципи професійності журналіста та специфіка роботи

Із сучасних ЗМІ обрати приклади ефективних та дієвих матеріалів.

Тема 2. Джерела інформації, особливості та специфіка новинної журналістики

Студент створює план підготовки до журналістського матеріалу на актуальну тему (розписує методику підготовки, як буде збиратись інформація, яка повинна бути подача матеріалу тощо).

Змістовий модуль 2.

Складові журналістської творчості та майстерності

Тема 3. Техніка інтерв'ю

Підготувати інтерв'ю.

Тема 4. Блогінг та журналістика

Підготувати блог.

Змістовий модуль 3.

Складові журналістської майстерності в різножанровій палітрі

Тема 5. Етичні засади роботи журналіста

Знайти приклади зі ЗМІ порушення свободи слова в Україні. Або приклади не оприлюднення суспільно-важливої інформації.

Тема 6. Репортаж як інформаційний жанр

Написати репортаж на культурну тематику

Тема 7. Журналістське розслідування: особливості та виклики

Студент створює портфоліо журналістського розслідування, добираючи приклади із сучасних ЗМІ.

Тема 8. Правові засади роботи журналіста

Опрацьовуються Закон України «Про інформацію», Закон України «Продоступ до публічної інформації».

Змістовий модуль 4. Особливості роботи в сучасних медіа. Трансформації. Стилiстика, компоненти та нові напрями

Тема 9. Особливості журналістського стилю

Написати есе «Принциповість журналіста».

Тема 10. Сучасні тренди в світовій журналістиці

Підготувати добірку фактів, що підтверджують основні журналістські теорії.

Тема 11. Робота з текстами

Написати рецензію на нещодавно прочитану книгу.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Кожна самостійна робота оцінюється у 5 балів. Максимальне розкриття питання та виконання практичних завдань гарантує студентові отримання високої оцінки, що пізніше буде врахована у загальний рейтинг під час складання навчальної дисципліни на сесії.

Критерії оцінювання відповіді:

- відповідність змісту;
- повнота і ґрунтовність викладу;
- доказовість і логічність викладу;
- термінологічна коректність;
- здатність до обґрунтування висновків;
- володіння нормами літературної мови і культури письмової відповіді.

6.4. Форма проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Журналістські студії» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне

опитування, співбесіда, екзамен.

- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

➤ **6.2. Шкала відповідності оцінок**

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Дайте визначення комунікації. Охарактеризуйте її основні ознаки.
2. Охарактеризуйте специфіку масової комунікації.
3. Назвіть складові масової комунікації в Україні.
4. Дайте визначення інформації. Інформація в журналістиці.
5. Поясніть, які способи і засоби застосовуються для ідеологічного обеззброєння української спільноти?
6. Проаналізуйте інформаційний простір та інформаційну політику: взаємозв'язок і взаємозалежність.
7. Розкрийте питання про право журналіста на помилку. Чи завжди помилка є брехня?
8. Назвіть документи, які регулюють свободу слова в світі і в Україні.
9. Поясніть, у чому полягає обмеження свободи слова. Наслідки порушення законного обмеження.
10. Схарактеризуйте націоналізм як явище в новітній світовій історії.
11. Дайте відповідь, чи потрібна Україні державна ідеологія? Обґрунтуйте.
12. Розкрийте питання про державну інформаційну політику та її завдання.
13. Проаналізуйте державну ідеологію й українські ЗМІ. Ідеологічна позиція та відповідальність журналістів.
14. Розкрийте національну ідею у ЗМІ та наповнення її сучасним змістом.

- 15.Позиція журналіста – як ви її розумієте?Способи вираження авторської позиції.
- 16.Розкажіть про методи журналістського розслідування.
- 17.Поясніть, як залежить журналістика від суспільства, як суспільство впливає на журналістику?
- 18.Поясніть, від чого залежить творчий потенціал колективу?
- 19.Розкрийте роль секретаріату редакції у випуску газети.
- 20.Проаналізуйте редакційні комунікації, їхня роль в житті колективу.
- 21.Розкрийте причини суперечностей і колізій між владою та засобами масової інформації.
- 22.Схарактеризуйте робоче місце та інструментарій журналіста.
- 23.Назвіть найсуттєвіші правила поведінки журналіста в колективі.
- 24.Прокоментуйте діалектику категорій “свобода” і “необхідність” та її значення для масової інформації.
- 25.Поясніть, у чому полягає свобода журналіста та як вона реалізовується в житті?
- 26.Назвіть головні принципи журналістської професії: дотримання на практиці.
- 27.Розкрийте жанрову й тематичну спеціалізацію журналіста.
- 28.Проаналізуйте джерела інформації і незалежність журналіста.
Діалектика цих понять.
- 29.Схарактеризуйте активну роль журналіста та форми її виявів.
- 30.Назвіть види редакційного планування.

7. НАВЧАЛЬНО МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

«Журналістські студії»

Тижде нь	I-II-III	IV-V-VI	VII-VIII					Змістовий модуль IV			
Модулі	Змістовий модуль I	Змістовий модуль II	Змістовий модуль III					Змістовий модуль IV			
Назва модуля	Методичний фундамент журналістської діяльності	Складові журналістської творчості та майстерності	Складові журналістської майстерності в різножанровій палітрі. Стандарти, специфіка роботи та правові засади					Особливості роботи в сучасних медіа. Трансформативі. Стилїстика, компоненти та нові напрями			
Кількі сть балів за модуль	57	58	102					63			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Дати											
Теми лекцій	Базові принципи професійності журналіста та специфіка роботи –				Техніка інтерв'ю – 16				Репортаж як інформаційний жанр. Особливості, структура, вимоги – 16	Журналістське розслідування: особливості та виклики	Особливості журналістського стилю. Інструментарій – 16

Теми практичних занять	Базові принципи професійності журналіста та спеціаліста роботи - 116	Журналістська особливості та виклики розслідування: 116	Правові засади роботи журналіста - 116	Сучасні тренди в світовій журналістиці. Журналістика майбутнього. 116	Робота з текстами. Прийоми при написанні текстів. 116
	Теми семінарських занять	Базові принципи журналістики. Особливості - 116	Етичні засади роботи журналіста. Стандарти, обов'язки та дилеми - 116	Репортаж як інформаційний жанр - 116	Журналістське розслідування: особливості та виклики 116
Самостійна робота	(10 балів)	(10 балів)	(20 балів)	(15 балів)	
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)	Модульна контрольна робота 2 (25 балів)	Модульна контрольна робота 3 (25 балів)	Модульна контрольна робота 4 (25 балів)	
Підсумковий контроль	Залік				

РАЗОМ: 120 год., із них 10 год. – лекції, 20 год. – практичні, 2 год. – семінарські заняття, 80 год. – самостійна робота, 8 год. – модульний контроль.

XI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Вергелес Т. Моя грішна журналістика. – Львів.: Аверс, 2014. – 198 с.
2. Захарченко А. Інтернет-медіа: інтерактивний навчальний посібник для курсу «Підтримка сайту» для студентів відділення «Видавнича справа та редагування». - Тернопіль, «Крок». - 2014. - 198 с.
3. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості / В. Здоровега. – Львів: ПАІС, 2008. – 268 с.
4. Лазутіна Г. В. Основи творчої діяльності журналіста / Г. В. Лазутіна. - М.: «Аспект Пресс», 2001. – 265с.
5. Рендалл Д. Універсальний журналіст / Д. Рендалл.- СПб., 1998. – 152с.

Додаткова:

1. Чернікова О. В. Основи творчої діяльності журналіста / О. В. Чернікова. – М.: Гардаріки, 2005. - 255 с.
2. Філіп Г'юстон, Майкл Флорйд, Сьюзен Карнісеро, Дон Теннант. Анатомія брехні. Колишні офіцери ЦРУ навчать вас виявляти обман/ пер. з англ. Марини Дубини. - Х.: Віват, 2019. – 208 с.
3. Роберт Мак-Кі, Томас Джерас. Сторіноміка: маркетинг у пострекламну епоху/ Пер. з англ. Є.Голобородько. – Х.: Віват, 2019. – 240 с.
4. Кейт Ферраці. Ваш надійний тил. Як налагодити зв'язки, що приведуть до успіху/ Кейт Ферраці; пер.з англ. Д. Кушніра. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2018. – 288 с. (УДК 316,6 - ?)
5. Дерек Томпсон. Хітмейкери. Наука популярності та змагання за увагу/ Пер. з англ. Дмитра Антонюка, Наталії Палій. – Київ: Yakaboo Publishing, 2018/ - 432 с.